

notitie

FORUM STANDAARDISATIE 16 december 2014
Agendapunt 5. Open standaarden, lijsten
Stuknummer 5D. Intake-advies OSI

Advies

Het Forum Standaardisatie wordt geadviseerd om de OSI open source licenties *niet* in procedure te nemen voor opname op een van de lijsten met open standaarden.

De OSI open source licenties betreffen een licentievorm voor software en zijn geen standaard voor gegevensuitwisseling. Wel kunnen OSI open source licenties bijdragen aan de adoptie en implementatie van open standaarden in software. Deze notitie bevat daarom een aanbeveling hoe met OSI open source licenties de adoptie van open standaarden verbeterd kan worden.

Het advies is om in toekomstige toetsingsprocedures nadrukkelijker de openheid en aanwezigheid van referentieprofielen te betrekken en inzichtelijk te maken. Als leidraad kan er voor worden gekozen dat deze referentie-implementaties beschikbaar zijn onder een OSI open source licentie.

Over de licenties

Het bijzondere van de OSI open source licenties is dat zij onder andere bepalen dat de broncode openbaar en herbruikbaar moet zijn. Ook wordt de gebruiker verregaande rechten verleend om de broncode zelf aan te passen, te hergebruiken en anders toe te passen. Door gebruik van de licenties wordt beter inzichtelijk hoe standaarden geïmplementeerd zijn in software.

Als er bijvoorbeeld voor de implementatie van standaarden op basis van OSI open source licenties vrij beschikbare referentie-implementaties geraadpleegd kunnen worden, dan kan daarmee de adoptie en implementatie van standaarden worden gestimuleerd.

Toelichting

1. Aanmelding, intakegesprek en toetsingsprocedure

Op 20 oktober 2014 is door Frank Schaap van gemeente Vught de standaard OSI Open Source Licenties aangemeld voor de 'pas toe of leg uit'-lijst.

Op 4 november 2014 heeft een intakegesprek plaatsgevonden met de aanmelder. In dit gesprek is de aanmelding doorgenomen. Hierbij is gekeken of alle basisinformatie aanwezig is en of de standaard voldoet aan de criteria voor inbehandelname. Daarnaast is vooruitgeblikt op de procedure.

2. Korte beschrijving standaard

Waar gaat de standaard over?

Door te kiezen voor een OSI open source licentie worden de rechten en plichten van maker en gebruiker van een stuk software vastgelegd. De gebruiker die er voor kiest de software te gebruiken, kiest ervoor zich te committeren aan de in de licentie vastgelegde regels.

Het bijzondere van de OSI open source licenties is dat zij bepalen dat de broncode openbaar en herbruikbaar moet zijn. Ook wordt de gebruiker verregaande rechten verleend om de broncode zelf aan te passen, te hergebruiken en anderszins toe te passen.

OSI open source licenties voldoen aan de OSI Open Source Definition. De OSI Open Source Definition omvat de eisen waar een licentie aan moet voldoen om het predicaat OSI open source licentie te kunnen krijgen. Op dit moment zijn er circa 70 licenties met het predicaat OSI open source licentie, waarvan er circa 10 breed gebruikt worden door makers van open source software.

Wie beheert de standaard?

De standaard wordt beheerd door Open Source Initiative (OSI, www.opensource.org).

Waarom is de standaard aangemeld voor pas toe of leg uit?

Het gebruik van OSI open source licenties bevordert de interoperabiliteit van systemen.

De indiener beoogt dat organisaties gemotiveerd worden om open source software vaker toe te passen. Door het plaatsen van de OSI open source licenties op de 'pas toe of leg uit'-lijst wordt van overheden een meer kritische afweging tussen open en gesloten software gevraagd.

3. Criteria voor inbehandelname

Om een standaard in behandeling te nemen moet de standaard vallen binnen de scope van de lijsten. Hiervoor gelden drie criteria:

1. Is de standaard toepasbaar voor elektronische gegevensuitwisseling tussen (semi-)overheidsorganisaties en bedrijven, tussen (semi-)overheidsorganisaties en burgers of tussen (semi-)overheidsorganisaties onderling?

Nee, de standaard heeft betrekking op de licentievorm van open source software. Wel kan het gebruik van open source software stimulerend werken op het gebruik van open standaarden. Overheden die zelf software ontwikkelen (zoals een website, een bedrijfsapplicatie of een implementatie van een koppeling voor gegevensuitwisseling) kunnen met open source licenties hun software beschikbaar maken. Met name implementaties van koppelingen voor gegevensuitwisseling zijn in het kader van de doelstellingen van het Forum Standaardisatie relevant. Hier kan het gebruik van open source licenties de adoptie van standaarden voor gegevensuitwisseling stimuleren. Overheden kunnen daardoor over en weer gebruik maken van hun ontwikkelingen en geven inzicht in hoe koppelingen in detail zijn gerealiseerd. Dit stimuleert ook de beschikbaarheid van referentie-implementaties.

2. Zijn het beoogde functioneel toepassingsgebied en het organisatorisch werkingsgebied van de standaard voldoende breed om substantieel bij te dragen aan de interoperabiliteit van de (semi-)overheid?

Ja, OSI open source licenties zijn algemeen toepasbaar.

3. Is het zinvol de standaard op te nemen, gezien het feit dat deze niet al wettelijk verplicht is voor het beoogde functioneel toepassingsgebied en organisatorisch werkingsgebied?

Ja, een wettelijke verplichting bestaat niet. Plaatsing op de 'pas toe of leg uit'-lijst kan helpen om de adoptie van de licenties verder te bevorderen.

Conclusie

Nee, de OSI open source licenties voldoen *niet* aan de criteria voor inbehandelname.

4. Toelichting op de overige toetsingscriteria

Ondanks dat het advies is om de standaard niet in procedure te nemen. Volgt hieronder nog wel een toelichting op de overige toetsingscriteria. Mogelijk zijn deze nog relevant bij het eventueel opvolgen van de aanbeveling in deze notitie.

1. Open standaardisatieproces

De ontwikkeling en het beheer van de standaard moeten op een open, onafhankelijke, toegankelijke, inzichtelijke, zorgvuldige en duurzame wijze zijn ingericht.

Enkele bijzonderheden:

- De OSI Open Source Definition en de lijst met licenties (die door de OSI beoordeeld zijn en voldoen aan de vereisten) zijn gratis en voor eenieder te downloaden van de OSI-website (www.opensource.org).
- Iedereen kan gratis meediscussiëren bij de beoordeling van licenties. Het reviewproces vindt geheel publiek plaats. Na de publieke consultatie neemt de OSI Board het besluit over het toekennen van het predicaat OSI open source licentie.
- Persoonlijk lidmaatschap kost USD 40 per jaar.
- De OSI open source licenties mogen zondermeer door iedereen gebruikt worden.
- OSI is een non-profitorganisatie. De OSI Board bestaat uit 11 leden die door individuele leden en door gelieerde organisaties zijn voorgedragen. Alleen onderwijsinstellingen, open source projecten en gebruikersgroepen kunnen gelieerde organisatie worden.

2. Toegevoegde waarde

De lijst met OSI open source licenties omvat de meest gebruikte open source licenties. Een grote hoeveelheid software die inzetbaar is door overheden is beschikbaar onder deze licenties. De OSI Open Source Definition en de lijst met licenties zijn bij inkoop of aanbesteding direct toepasbaar. Daarmee kunnen overheden eenduidiger vooraf specificeren welke licentievoorwaarden zij accepteert van aanbieders. Dat maakt de inzet van open source software eenvoudiger voor inkopers en aanbestedende diensten.

Het gebruik van open source software werkt naar verwachting stimulerend voor de adoptie van open standaarden. Ten eerste is het algemene beeld dat open source software in vergelijking tot 'closed source' software vaker gebruikmaakt van open standaarden. Ten tweede kunnen overheden de software die zij ontwikkelen (zoals een website, een bedrijfsapplicatie of een implementatie van een koppeling voor gegevensuitwisseling) als open source beschikbaar maken voor anderen. Dit kan het beschikbaar maken van referentie implementaties van koppelingen voor gegevensuitwisseling stimuleren.

3. Draagvlak

Aanbieders en gebruikers moeten voldoende ervaring hebben met de implementatie en het gebruik van de standaard.

OSI open source licenties worden internationaal gebruikt en erkend als standaardlicenties voor open source software. Ook zijn er veel bedrijven en overheden die de OSI open source licenties actief gebruiken om hun eigen ontwikkelingen voor anderen beschikbaar te stellen, zoals bijvoorbeeld:

- de gemeente Vught die een geheel nieuwe website ontwikkelde en deze beschikbaar maakte onder open source licentie, waarna de

- gemeenten Almelo, Haarlemmermeer, Venlo, Leeuwarden en Oude-IJsselstreek deze ontwikkeling zijn gaan hergebruiken. en
- de modules in de Typo3 Gemeentekit, ontwikkeld door verschillende gemeenten en beschikbaar gemaakt onder open source licentie, die over en weer hergebruikt worden door de gemeenten die het Typo3 CMS inzetten, en
- Logius die ondersteuning voor WS-RM 1.2 toevoegde aan het softwarepakket Apache CXF en beschikbaar maakte onder een open source licentie.

Conclusie

Ondanks dat het advies is om deze standaard *niet* in procedure te nemen (vanwege het feit dat deze standaard geen betrekking heeft op gegevensuitwisseling), is de standaard beoordeeld aan de hand van de gebruikelijke criteria. De beoordeling heeft plaatsgevonden in het kader van de in deze notitie opgenomen aanbeveling. De aanbeveling richt zich op de inzet van de licenties ten behoeve van de adoptie van open standaarden die op de lijsten staan.

De beoordeling van de OSI open source licenties, tegen de gebruikelijke criteria, beoogt uit te sluiten dat hier een aanbeveling wordt gedaan voor de inzet van deze standaard ter stimulering van adoptie, zonder dat de standaard zelf voldoet aan de criteria voor open standaarden op de lijsten. De standaard voldoet aan de gebruikelijke criteria (getoetst op hoofdlijnen). Het aspect 'opname bevordert adoptie' is niet relevant gezien het feit dat de standaard buiten de reikwijdte van de lijsten valt. Dat aspect is hier niet uitgewerkt.

De standaard is geen standaard op het gebied van gegevensuitwisseling, maar voldoet aan de criteria voor de aspecten 'open standaardisatieproces', 'toegevoegde waarde' en 'draagvlak'.

6. Aanbeveling

Het advies is om in toekomstige toetsingsprocedures van standaarden nadrukkelijker de openheid en aanwezigheid van referentieprofielen te betrekken en inzichtelijk te maken. Vooralsnog beperken procedures zich veelal tot de vraag of er meerdere leveranciers zijn die de standaard implementeren. De kwaliteit, conformiteit en eenduidigheid van deze implementaties dient geverifieerd te worden in het belang van de interoperabiliteit. De beschikbaarheid van een of meer open source referentie-implementaties van een standaard kan dan een gezichtspunt zijn in de toetsingsprocedure. Als leidraad kan er voor worden gekozen dat deze referentie-implementaties beschikbaar zijn onder een OSI open source licentie.